

ȘTIINȚE SOCIOUMANISTICE: EVOLUȚIE ȘI PERSONALITĂȚI

Membriu corespondent al AȘM **Demir DRAGNEV**
Institutul de Istorie al AȘM

Științele socioumanistice și-au definit arealul de cercetare încă în zorile Epocii Moderne, când ele propagau umanismul renascentist. Anume aceste științe s-au aflat la baza primelor academii, apărute în Italia în secolele XV–XVI. Treptat academiile s-au extins spre estul Europei, iar 150 de ani în urmă a fost fondată și Academia Română care, conform Legii privind organizarea și funcționarea ei, reunea personalități „cu realizări deosebite în științe, litere, arte și alte domenii ale spiritului” [1].

Este semnificativ faptul că Academia Română a cuprins în arealul intereselor sale științifice întreg spațiul locuit de români, inclusiv Basarabia aflată sub dominație țaristă, incluzând în componența sa, în calitate de membri fondatori, reprezentanți al Basarabiei: Al. Hâjdău, I. Străjescu și C. Stamati, înlocuit apoi cu Șt. Gonata.

Această atitudine generoasă a Academiei Române față de oamenii de cultură din Basarabia, unde activitatea științifică după 1812 era parte componentă a celei din Imperiul Rus, iar instituțiile și societățile științifice se concentrau asupra examinării problemelor de caracter local, avea o semnificație deosebită, marcând mersul firesc al științei din provincie. Pe această cale știința basarabeană a pășit doar după unirea provinciei cu România în anul 1918.

Astfel, în anii 1918–1940 mai multe societăți și instituții științifice din provincie se afirmă în calitate de filiale ale celor din toată țara. Noi membri ai Academiei Române au fost aleși basarabenii Șt. Ciobanu, Ion Inculeț, Pan Halippa (1918), Iustin Frățiman (1919); membri de onoare – Paul Gore (1919), Nicolae Donici (1922), transnistreanul Nichita Smochină (1942).

Procesul de dezvoltare a științei din Basarabia interbelică a fost întrerupt brutal prin anexarea provinciei de URSS în 1940. În scopul justificării acestui act din punct de vedere istoric și pentru a subordona viața științifică din nou formată RSSM celei din Uniunea Sovietică, la Chișinău sunt transferate instituțiile cu pretins caracter științific din fosta RASSM. Este vorba, în primul rând, de Institutul de Istorie, Economie, Limbă și Literatură de pe lângă Comisariatul

Învățământului, constituit în 1939 la Tiraspol în urma reorganizării Comitetului Științific Moldovenesc, creat în 1926 pentru a stabili normele așa numitei „limbi moldovenești” în baza graiurilor locale care erau inseparate cu rusisme și ucrainisme [2].

În 1946, Institutul nominalizat a fost inclus în componența nou createi Baze Moldovenești de cercetări științifice a AȘ a URSS sub denumirea de Institutul de Istorie, Limbă și Literatură și Secția de Economie. În 1949, Institutul este inclus în componența Filialei Moldovenești a AȘ a URSS, divizându-se în 1958 în Institutul de Istorie și Institutul de Limbă și Literatură, iar în 1961, ambele devin parte componentă a Academiei de Științe a RSSM [3].

Pe parcursul a 70 de ani de la fondarea primelor instituții academice din Republica Moldova, științele socioumanistice au evoluat în contextul a două perioade istorice – cea sovietică (până în 1991) și cea postsovietică (din 1991 până în prezent). În prima perioadă ele au avut drept scop principal „fundamentarea științifică” a existenței a două popoare est-romane – moldovenesc și român cu o istorie și limbă separată, iar după 1991 – revenirea la tradițiile științei naționale întrerupte în 1940 și 1944.

În cele ce urmează vom puncta o caracteristică generală a etapelor menționate, evidențiind doar unele personalități ce s-au manifestat prin fundamentarea anumitor direcții științifice, reușind în condițiile timpului când au activat să contribuie la valorificarea patrimoniului științific, istoric și cultural al Moldovei.

Realizările științifice socioumanistice, obținute în pofda restricțiilor impuse de regimul totalitar, de rând cu cele din științele exacte și ale naturii obținute pe parcursul ultimilor 70 de ani au imprimat o importanță istorică pozitivă actului creării primelor instituții academice și a Academiei de Științe a Moldovei [4].

Cele două mari etape ale evoluției științelor socioumanistice au cunoscut perioade distincte marcate de politica de stat în domeniul științei, dar și de aspirațiile generațiilor de cercetători și de rezultatele căpătate. În acest context, propunem de a expune o privire generală asupra etapelor și generațiilor din științele respective.

Prima etapă este una de inițiere a cercetărilor socioumanistice sovietice și cuprinde anii 1940 – sfârșitul anilor 1950. În acest răstimp activitatea oamenilor de știință se află sub supravegherea rigidă a regimului totalitar stalinist, iar lucrările se elaborau la comanda forurilor diriguitoare de la Moscova și din republică. În asemenea condiții a fost elaborată *Istoria Moldovei* în două volume (1951, 1955), care a promovat viziunea oficială asupra problemelor cardinale ale istoriei Moldovei. La fel și în domeniul studiilor filologice se promova concepția limbii moldovenești deosebite de cea română, a unei literaturi separate moldovenești, strâns legate de cea rusă. Erau comandate diverse dicționare, un atlas lingvistic moldovenesc, *Istoria literaturii moldovenești* etc. Activitatea științifică era nemijlocit dirijată de cadre ce activaseră ulterior în RASSM sau erau delegate de Moscova (I. D. Ceban, A. T. Borșci, N. A. Narțov, V. Senkevici, I. C. Varticean, N. A. Mohov, N. Berezneakov ș. a.) [5].

După Congresul al XX-lea al PCUS (1956), în URSS începe o anumită perioadă de liberalizare limitată a regimului totalitar – așa-numitul „dezgheț hrușciovist”. Drept urmare, la AȘM încep să apară studii istorice bazate pe surse documentare, inclusiv de arhivă, cercetări consacrate valorificării moștenirii literare naționale, studii în domeniul lingvisticii, în care sub paravanul denumirii de „limbă moldovenească” erau descrise normele literare românești. Dar atunci când Congresul al III-lea al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1965) a cerut revenirea la grafia latină, Comitetul Central al Partidului Comunist din Moldova a răspuns cu o respingere categorică și cu măsuri represive.

În perioada respectivă în cercetare se antrenează o nouă generație de savanți, se constituie școli științifice. În domeniul istoriei medievale a Moldovei se manifestă școala m. c. Eugeniu Russev, care conduce un colectiv de editori de vechi documente slavo-române, valorifică moștenirea marilor cronicari moldoveni. Acad. Iachim Grosul și discipolii săi (acad. Ilie Budac, prof. Mihai Muntean ș. a.) studiază probleme de istorie agrară și socială a Basarabiei din sec. al XIX-lea. Problemele de istorie contemporană sunt cercetate și coordonate de acad. A. Lazarev, m. c. S. Afteniuc, dr. hab. L. Repida (foști demnitari de stat și de partid). Lucrările, bogate în materiale factologice, purtau un caracter ideologico-propagandistic și adesea antiromânesc.

În domeniul lingvisticii se afirmă școala științifică a acad. Nicolae Corlăteanu cu cercetări de ordin fundamental privind istoria și evoluția limbii naționale, a dialectelor și graiurilor de pe teritoriul republicii. Valoroase studii monografice consacrate moștenirii clasice naționale au publicat V. Coroban, Gh. Bogaci,

C. Popovici, E. Levit, I. Vasilenko ș. a.

Începând cu anii 1950 își desfășoară activitatea Expediția Pruto-Nistreană de arheologie și etnografie, care a descoperit valoroase monumente din preistorie, epocile antică și medievală.

În anul 1960 a fost creat Institutul de Economie, condus de m. c. M. Radul, iar în 1961–1968 – de acad. V. Cervinski, având drept direcție principală de cercetare istoria economiei agrare și sistemele de planificare a economiei naționale.

Anii 1970–1980 reprezintă o perioadă de extindere a cercetărilor în diverse domenii ale științelor socioumanistice, dar și de criză a principiilor metodologice dominante în știința sovietică care erau urmate adesea formal de cercetători sub presiunea continuă a forurilor diriguitoare de partid. Personalul științific se completează cu tineri cercetători care se vor manifesta plenar la etapa renașterii naționale. Se extind cercetările la nivel instituțional: în 1968 sunt create Secția de Filosofie și Drept și Secția de Etnografie și Studiul Artelor, în componența căreia în 1978 este inclus sectorul de Arheologie.

Dacă în anii 1950–1980 expedițiile arheologice erau conduse preponderent de savanți de la instituțiile academice din Moscova și Kiev, apoi la etapa examinată în fruntea lor se situează cercetători din AȘM (N. Chetaru, V. Marcheveci, E. Ricman, G. Cebotarenco, V. Dergaciov, P. Bârnea ș. a.). O atenție deosebită se acordă săpăturilor de la Orheiul Vechi, soldate cu descoperiri excepționale. Siturile arheologice de pe teritoriul Pruto-Nistrean din epoca medievală timpurie, conform viziunii oficiale a arheologiei sovietice, continuă să fie tratate drept slave. Arheologul Ion Hâncu, care insista asupra prezenței în aceste situri și a elementului romanic, este înlăturat de la săpăturile arheologice.

În domeniul istoriei medievale a Moldovei se afirmă școala științifică a m. c. P. Sovetov, care a propus o tipologizare a societății medievale din Moldova și Țara Românească. Această tipologizare nu depășea însă concepția marxistă a „formațiunilor socio-economice”. Cercetări demografice bazate pe recensăminte ale populației Moldovei din anii 1772–1774, descoperite în Arhiva de acte vechi de la Moscova, a întreprins P. Dimitriu. O istorie a agriculturii Moldovei medievale, scrisă pe baza documentelor din arhivele de la Moscova și din România, a realizat m. c. D. Dragnev. Debutează cu studii monografice P. Parasca, I. Chirtoagă, A. Eșanu, Gh. Gonța, I. Jarcuțchi ș. a.

Concomitent, istoriografia de la Chișinău continuă să elogieze politica țarismului față de Principatele Române, numită „de eliberare”, actul anexionist din 1812, numit „alipirea Basarabiei la Rusia”, precum și

«importanța progresivă a acestui act pentru „poporul moldovenesc”». Această concepție a fost promovată și în *Istoria R.S.S. Moldovenești* (1982).

În contextul disputei româno-sovietice din anii 1970 este publicată cartea acad. A. Lazarev *Молдавская советская государственность и бессарабский вопрос* (Statalitatea sovietică moldovenească și chestiunea basarabeană) (1974), scrisă la comanda ideologică în interesul geopolitic sovietic, cu un conținut antiromânesc, fiind aspru criticată în istoriografia românească. Monografiile consacrate istoriei contemporane (m. c. Ch. Stratievski, m. c. Vl. Țaranov, dr. hab. L. Repida, dr. hab. B. Vizer ș. a.), ca și cele scrise în perioada precedentă, promovau concepția oficială a istoriografiei sovietice referitoare la „construcția socialismului”.

De pe poziții similare au fost realizate și studiile sociologice privind dezvoltarea societății contemporane (acad. D. Ursul, m. c. C. Zavtur), precum și cele consacrate economiei naționale (acad. N. Frolov, m. c. Gh. Singur etc.). Printre realizările economiștilor din acea perioadă a fost *Istoria economiei naționale a RSSM* (în 3 vol., 1982), menționată cu Premiul de Stat al RSSM.

Etapa respectivă se caracterizează de asemenea prin ample cercetări în domeniul etnografiei, studiului artelor, creației populare orale. Au fost întreprinse expediții etnografice (m. c. V. Zelenciuc și discipolii săi) și folclorice (Gh. Botezatu, N. Băeșu, V. Cirimpei ș. a.) în toate raioanele republicii, care s-au soldat cu înregistrări, arhivare și editare a materialelor etnofolclorice. Printre acestea se numără *Etnografia și Arta Moldovei* (1972), *Specii folclorice și realitatea istorică* (1985), precum și lucrarea de sinteză *Moldovenii* (1977), în care o deosebită atenție se acordă elementelor etnofolclorice comune ale Basarabiei și spațiului est-slav. Tot atunci CC al PCM a impus instituțiilor sociumanistice scrierea lucrării colective *Formarea națiunii burgheze moldovenești* (1978). Prin aceste publicații conducerea comunistă de la Chișinău considera că a pus o bază solidă „științifică” identității moldovenești în RSSM. În realitate, la o examinare serioasă a conținutului acestor lucrări, materialele publicate sugerau contrariul anunțat în titluri – o unitate culturală lingvistică, literară, istorică etc. a românilor din întreg spațiul locuit de ei.

În anii 1970–1980 au fost de asemenea studiate probleme de istorie a gândirii filosofice și sociale din Moldova (acad. D. Ursul, V. Ermuratschi, Gh. Bobănă ș.a.), probleme gnoseologice de integrare a științei și tehnicii contemporane (acad. A. Ursul). Studiile juridice s-au concentrat asupra cercetării diverselor aspecte ale dreptului civic, ale muncii, istoriei dreptului

național (E. Martâniuc, D. Grama ș. a.).

În domeniul lingvisticii au fost elaborate studii privind istoria și starea actuală a lingvisticii naționale (N. Raevski, A. Dârul, M. Gabinski, I. Ețcu, A. Eremia, M. Cosniceanu, A. Borș etc.). În paralel cu școala științifică a acad. N. Corlăteanu, se afirmă cele dirijate de acad. S. Berejan și m. c. A. Ciobanu. Cercetările în domeniul istoriei și teoriei literare s-au concentrat asupra editării științifice a monumentelor de literatură veche și a scriitorilor clasici, cercetării literaturii clasice și contemporane, problemelor de teorie literară și studierii colaborării dintre literatura moldovenească și cea a popoarelor rus și ucrainean (acad. H. Corbu, acad. S. Cibotaru, acad. C. Popovici, V. Coroban, Gh. Bogaci, E. Levit, N. Bilețchi, M. Dolgan, P. Zavulan etc.). În anii 1986 și 1988 au fost editate primele două volume ale *Istoriei literaturii moldovenești*.

În a doua jumătate a anilor 1980 a luat amploare mișcarea oamenilor de știință și cultură pentru cercetarea de pe pozițiile adevărului științific, pentru descătușarea științei de ideologizare și politizare a ei impuse de regimul totalitar.

Prăbușirea vechiului regim și declararea independenței Republicii Moldova au pus începutul unei noi perioade în evoluția științelor sociumanistice, care se caracterizează prin revenirea în albia firească a tradiției științifice naționale.

Evoluția științelor sociumanistice pe parcursul ultimilor 25 de ani necesită o prezentare specială, de aceea ne vom mărgini doar la o reliefare a unor momente de caracter general care sunt relevante în domeniile examinate la etapa recentă, îndeosebi după 2004, când a fost elaborat un nou model de gestionare a științei [6].

Cercetările în domeniul istoriei naționale s-au concentrat asupra elaborării studiilor de interes public și național centrate pe valorificarea științifică a istoriei Moldovei în contextul civilizației românești și a căilor de consolidare și dezvoltare a statului de drept din perspectiva integrării europene. Au fost publicate monografii, culegeri de studii și documente privind istoria politică, socială și culturală a Moldovei, evoluția administrativ-juridică, mișcarea națională, viața social-economică și cultural-spirituală a Basarabiei și teritoriului din stânga Nistrului în cadrul Imperiului Rus, valorificarea operei lui D. Cantemir etc. (direcții elaborate de acad. A. Eșanu, m. c. D. Dragnev, dr. hab. I. Chirtoagă, dr. hab. I. Eremia, dr. hab. V. Tomuleț, dr. hab. I. Gumenai dr. hab. V. Țvirunc, dr. Gh. Negru, dr. I. Varta, dr. C. Ungureanu, dr. I. Cereteu, dr. V. Mischevca, dr. Al. Furtună, dr.

V. Costantinov, dr. M. Danilov, dr. D. Poștarencu, dr. D. Ețco etc.).

În domeniul istoriei contemporane a fost realizat un tablou multilateral al istoriei Basarabiei în componența României, analizată situația politică și etnoculturală, foametea și represiunile staliniste din RASSM și RSSM, evoluția vieții social-economice, culturale și politice a RSSM sub regim totalitar comunist, evoluția politică a Republicii Moldova în contextul relațiilor cu țările din Estul și Vestul Europei (direcții elaborate de acad. V. Pasat, dr. hab. Gh. Cojocaru, dr. hab. I. Șișcanu, dr. hab. N. Enciu, dr. hab. A. Petrencu, dr. S. Corlăteanu, dr. V. Burlacu, dr. E. Negru.etc.) [7].

În domeniul științelor filosofice au fost investigate diverse aspecte privind descentralizarea axiologică și societatea bazată pe cunoaștere, istoria gândirii filosofice (direcții și colective coordonate de dr. hab. Gh. Bobână, dr. hab. A. Pascaru).

Cercetările filologice au fost axate pe investigarea problemelor din cadrul direcției științifice: limba română, sub aspect structural, funcțional și istoric, literatura română și folclorul din Moldova.

În domeniul lingvisticii a fost stabilit portalul de resurse pentru limba română care include dicționare generale bilingve, specializate etc. Fusese identificat stadiul actual de evoluție a limbii vorbite pe teritoriul Republicii Moldova. S-au obținut realizări importante în domeniul onomasticii și dialectologiei (direcții și colective coordonate de dr. hab. V. Pavel, dr. hab. A. Eremia, dr. hab. V. Bahnaru, dr. hab. A. Hanganu, dr. hab. I. Condrea ș.a.). Au fost elaborate cercetări fundamentale de teorie și istorie literară privind evoluția procesului literar unic pe întreg spațiul locuit de români, inclusiv îngrijirea editării și elaborarea unei sinteze, monografii și studii consacrate marilor personalități ale literaturii române, elaborări în domeniul teoriei literare, publicisticii literare, dicționare literare etc. (autori și coordonatori – acad. M. Cimpoi, acad. H. Corbu, acad. M. Dolgan, m. c. N. Bilețchi, m. c. N. Dabija, m. c. I. Hadârcă, dr. hab. I. Ciocanu, dr. hab. A. Burlacu, dr. hab. A. Grati, dr. hab. E. Prus etc.), a creat noi opere literare acad. I. Druță. În colaborare cu specialiști din România au fost elaborate de către folcloriști lucrări fundamentale din cadrul colecției *Tezaurul etnofolcloric al Românilor Moldovei* (Gh. Botezatu, T. Colac ș.a.).

În cadrul direcțiilor științifice privitoare la geneza, evoluția, valorificarea și promovarea patrimoniului etno-cultural și artistic al Moldovei au fost realizate cercetări în domeniile arheologie, etnografie, relații interetnice, studiul artelor, muzeografie.

Investigațiile arheologice, inclusiv de sondaj și preventive de salvare, referitoare la diferite epoci istorice au adus contribuții importante la cunoașterea convergențelor culturale din spațiul est-carpatic din paleolitic până în secolul al XVII-lea, a relațiilor acestui spațiu cu teritoriile limitrofe și mai îndepărtate, au fost abordate diverse aspecte ale perioadei formării statului medieval moldovenesc. Cercetări referitoare la unele monumente arheologice și de sinteză au fost publicate în țară și peste hotare (dr. hab. V. Dergaciov, dr. I. Borziac, dr. hab. E. Sava, dr. hab. O. Levițchi, dr. hab. I. Niculiță, dr. hab. Gh. Postică ș. a.). A fost editată *Istoria Moldovei. Epoca Preistorică și Antică (până în sec. V)* (2010).

În domeniul etnografiei au fost realizate cercetări referitoare la tradițiile populare, la calendarul tradițional, de determinare a particularităților tehnico-artistice, ale țesăturilor moldovenești, relații socio-gender etc. (dr. E. Postolachi, dr. hab. Z. Șofransky, dr. hab. I. Volc etc.) A fost investigată istoria și cultura minorităților naționale din Republica Moldova (găgăuzi, bulgari, ucraineni, ruși, romi etc.). O deosebită importanță în afirmarea acestui domeniu a avut școala științifică a acad. C. Popovici.

Realizări de valoare au fost căpătate în diverse domenii ale studiului artelor. S-au întreprins cercetări complexe referitoare la evoluția istorică a artelor, la evoluția artei vizuale și a arhitecturii, comparativ cu alte țări în diferite epoci istorice, inclusiv constituirea fenomenului epocii contemporane. Au fost aprofundate cercetări în domeniul artei interpretative, al artei cinematografice, teatrologiei, muzicii tradiționale sacre și culte etc. (studii realizate de m. c. M. Șlapac, m. c. L. Cemortan, dr. hab. A. Dănilă, dr. hab. C. Ciobanu, dr. hab. T. Stavilă, dr. hab. A.-M. Plămădeală, dr. D. Olărescu, dr. L. Toma, dr. T. Nesterov, dr. E. Dragnev, dr. V. Tipa ș.a.). Un studiu fundamental semnat de V. Ghilaș pune în valoare personalitatea lui D. Cantemir în evoluția muzicii universale. Au fost create noi opere muzicale (acad. E. Doga, acad. Gh. Mustea).

O bază teoretică de asistență psihologică și formare a personalității a fost elaborată în cadrul științelor educației.

Lucrări enciclopedice și din domeniul istoriei științei și managementului academic au editat cercetătorii Bibliotecii Științifice a AȘM „A. Lupan”. Au fost inițiate colecțiile de carte *Enciclopedica*, *Istoria științei*, *Dicționar biografic*, *Biobibliografie* etc. La promovarea studiilor enciclopedice au contribuit dr. hab. C. Manolache, dr. D. Țăruș, dr. I. Xenofontov, dr. I. Jarcuțchi, M. Adaage etc.,

precum și unii membri ai AȘM (acad. T. Furdui, acad. M. Cimpoi, acad. M. Bologa, acad. Gh. Rusnac, m. c. D. Dragnev ș. a.).

În cadrul direcției strategice „Patrimoniul național și dezvoltarea societății”, explorate de cercetătorii Secției de Științe Sociale și Economice, au fost întreprinse eforturi privind elucidarea tendințelor de bază ale evoluției proceselor social-politice și economice în vederea asigurării suportului științific al politicilor în domeniul demografic, economic, social și juridic, privind ajustarea legislației naționale la cerințele și standardele europene etc.

Recent, în procesul de investigare din cadrul Institutului Național de Cercetări Economice a fost elaborată metodologia de evaluare a competitivității economiei naționale a Republicii Moldova, s-a adoptat modelul economico-matematic la condițiile actuale ale țării, s-a fondat conceptul de management al stabilității bancare din republică, s-au elaborat cercetări privind starea demografică la momentul actual, s-au studiat probleme ale mediului de afaceri etc. În cadrul ASEM, o direcție științifică orientată spre elaborarea managementului în sectorul agrar este coordonată de acad. Gr. Belostecinic, iar în domeniul economiei politice – de m. c. D. Moldovan.

În cadrul științelor juridice și politice au fost realizate cercetări în vederea sporirii contribuției elaborărilor științifice la dezvoltarea cadrului juridic al Republicii Moldova și ajustării cadrului normativ în vigoare la evoluția mediului de securitate. Un suport teoretic și metodologic al concepției edificării statului de drept reprezintă cercetările dr. hab. Gh. Costachi, dr. hab. V. Cușnir, dr. hab. A. Bantuș, dr. hab. A. Burian ș. a. O contribuție substanțială în studierea problemei constituționalității a fost adusă în studiul monografic al m. c. I. Guceac.

În domeniul cercetărilor sociologice au fost elaborate studii orientate spre examinarea opiniei publice a diferitor grupuri sociale din țară spre evidențierea politicilor sociale și ameliorării calității vieții.

Pe parcursul ultimilor decenii s-a afirmat școala științifică a m. c. A. Timuș, axată pe studierea problemelor sociale din mediul urban și rural. O altă școală științifică centrată pe studierea problemelor activității sociale umane, a relațiilor dintre Stat, Societate și Om este condusă de către acad. Al. Roșca.

Problemele legate de posibile configurații geo-

politice și geostrategice la nivel global și regional în cadrul orientărilor proeuropene și proeuroasiatice, de securitatea umană în context internațional și național, precum și alte aspecte sociologice ale societății contemporane, sunt studiate sub coordonarea dr. hab. V. Moraru și dr. hab. V. Juc, dr. hab. P. Varzari, dr. hab. V. Mocanu, dr. hab. V. Saca ș. a.

La finele sumarei noastre prezentări vom menționa că științele socioumanistice, parte componentă a științelor academice din Republica Moldova pe parcursul a 70 de ani de la instituționalizarea lor, au cunoscut o evoluție ascendentă, însoțită de afirmarea unor personalități științifice notorii și, în pofida tuturor vicisitudinilor și dificultăților prin care au trecut, oferă în prezent societății realizări notorii, menite să fie un suport temeinic în procesul de integrare în comunitatea științifică europeană și de modernizare a societății din Republica Moldova, de afirmare a ei în familia statelor lumii contemporane [8].

BIBLIOGRAFIE

1. Duca Gh. Academia Română – simbol al spiritualității românești. În: *Akademios*, Revistă de știință, inovare, cultură și artă, nr. 1 (40), 2016, p. 11.
2. Bahnaru V. Filologia și istoria sovietică moldovenească – diversiune științifică cu suport ideologic și geopolitic. În: *Ibidem*, Nr. 2 (41), 2016, p. 135-143.
3. Manolache C., Xenofontov I. Instituționalizarea științei academice din RSS Moldovenească (1946–1961). În: *Ibidem*, Nr. 40, 2016, p. 16-22.
4. Academia de Științe a Moldovei: istorie și contemporaneitate. 1946–2006. Coordonatorii ediției: m. c. D. Dragnev, dr. I. Jarcuțchi. Chișinău: Știința, 2006, p. 191-262.
5. Dragnev D., Parasca P. Cum a fost inventat „punctul de vedere al istoriografiei sovietice” asupra istoriei noastre naționale. În: *Aspecte ale investigării crimelor comunismului în Europa*. Chișinău: Cartier, 2011, p. 676-716.
6. Academia de Științe a Moldovei. Raport privind activitatea CSSDT și rezultatele științifice principale obținute în sfera științei și inovării în anul 2015. Biblioteca științifică Centrală „Andrei Lupan” (Institut), Chișinău, 2016, p. 71-88; 110-121; 161-164; 308-340.
7. Enciu N. Știința istorică academică din Republica Moldova: starea actuală și perspectivele studiilor academice în istoria contemporană. În: „*Revista de Istorie a Moldovei*”, nr. 3-4, 2011, p. 187-228.
8. Duca Gh. Știința performantă în serviciul societății. În: „*Akademios*”, Revistă de știință, inovare, cultură și artă. Academia de Științe a Moldovei, nr. 2 (33), 2014, p. 3-6.